

خوانشی نواز علم سیاست

دکتر عبدالحمود محمدی لرد

دکتر عابد اکبری

بامقدمه ای از دکتر زینب اسماعیلی

محمادی لرد، عبدالمحمود، ۱۳۵۸	مرشده
خوانشی نو از علم سیاست، عبدالمحمود محمدی لرد،	عنوان و نام پدید آور
عابد اکبری، زینب اسماعیلی	مشخصات نشر
قم: موعود اسلام، ۱۳۹۳	مشخصات ظاهری
۲۸۸ ص	شابک
۹۷۸ ۶۰۰ ۲۰۷ ۱۰۱ ۹	وضعیت فهرست نویسی
فیبا	موضوع
علوم سیاسی	شناسه افزوده
اکبری، عابد، ۱۳۶۰ -	شناسه افزوده
اسماعیلی، زینب، ۱۳۵۷	رده بندی کنگره
۱۳۹۳ خ ۹ م ۳ JA ۷۱	رده بندی دیوبی
۳۲۰	شماره کتابشناسی ملی
۳۵۳۵۸۱۶	

خوانشی نو از علم سیاست

عبدالمحمود محمدی لرد، عابد اکبری

◆ نویسنده:

و زینب اسماعیلی

◆ ناشر:

موعود اسلام

◆ تیراژ:

۱۰۰۰

◆ چاپ:

توحید

◆ نوبت و سال چاپ:

اول/۱۳۹۳

◆ قیمت:

۱۵۰۰۰ تومان

◆ شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۲۰۷-۱۰۱-۹

◆ صفحه آرای:

آزاده زیارتی

مرکز پخش:

قم: خیابان شهدا، کوی ۳۳، پلاک ۲۵

تلفکس: ۰۲۵-۳۷۸۳۱۸۳۲ و تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۱۸۳۱

همراه ناشر: ۰۹۱۷۷۷۱۹۳۰۴

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۱	 (۱) سیاست
۲۵	 (۲) ایدئولوژی سیاسی
۴۱	 (۳) رژیم سیاسی
۶۷	 (۴) نگرش سیاسی
۷۳	 (۵) فرهنگ سیاسی
۹۱	 (۶) مشارکت سیاسی
۱۰۷	 (۷) رقابت سیاسی
۱۱۷	 (۸) قدرت
۱۲۵	 (۹) مشروعیت
۱۳۵	 (۱۰) اقتدار
۱۵۱	 (۱۱) مسئولیت
۱۶۳	 (۱۲) حریم خصوصی
۱۷۵	 (۱۳) عدالت
۱۸۹	 (۱۴) خشونت سیاسی

۲۰۱	 امنیت ملی	(۱۵)
۲۱۵	 ثبات سیاسی	(۱۶)
۲۴۱	 توسعه	(۱۷)
۲۶۳	 معرفت سیاسی	(۱۸)
۲۷۳	 فهرست منابع	

مقدمه:

«بدان که دانایان این عالم را به دریا و احوال این عالم را به موج دریا تشبیه کرده‌اند؛ و به آن می‌ماند. از جهت آنکه هر زمان صورتی پیدا می‌آید و هر زمان نقشی ظاهر می‌شود و هیچ یک را بقا و ثبات نمی‌باشد. صورت اول هنوز تمام نشده و استقامت نیافته که صورتی دیگر آمد و آن صورت‌های اول را محو گردانید» (نسقی، ۱۳۶۲، ص. ۲۷).

اکنون در دهه دوم قرن ۲۱، جهان با مفاهیم و حوزه‌های جدیدی از سیاست مواجه است که با گذشته تفاوت دارد. در این دوران، سیاست به زندگی روزمره انسان‌ها معطوف است و سبک‌های مختلف زندگی را بازنمایی می‌کند. سبک‌های زندگی فردی و اجتماعی مختلف و بسیار متنوع، منعکس کننده ی جهانی بدون مرز، سرشار از حقایق متکثر و دربرگیرنده آغازها، راه‌ها و مقاصد گوناگون است. در این جهان، موضوعاتی مانند تمایلات و علایق خصوصی، اطلاعات و دانش، اخلاقیات، ماوراء طبیعت و متافیزیک وارد سیاست شده‌اند و فضایی مملو از آشوب و سرشار از پیچیدگی و واجد دعاوی متناقض و مبهم ایجاد کرده‌اند که امکان دستیابی به اصول ثابت و متقن در سیاست را سلب کرده و امکان تحلیل سیاسی از طریق به کار بستن دستورات دقیق و روشمند را از بین برده است. ظهور جامعه مجازی و شبکه‌های ارتباطی نیز، مفاهیم کلاسیک جامعه را نامعتبر ساخته و بر پیچیدگی ماهیت سیاست افزوده است.

به نظر می‌رسد در چنین شرایطی، نمی‌توان برای سیاست، دسته‌ای از اصول، مبانی یا بنیادهایی ذکر کرد. بر اساس تجربه نگارنده این سطور در تدریس درس مبانی علم سیاست در دانشگاه‌های تهران، بهترین روش درک سیاست، تحلیل آن از طریق یادگیری ابزارهای

مفهومی پرکاربرد در سیاست است. بدین معنی که هر موضوعی از سیاست را می‌توان بر اساس قواعد مشخص کننده خاص آن موضوع تعریف کرد و مجموعه‌ای از این قواعد، درک انسان از سیاست را شکل می‌دهد؛ مانند بازی شطرنج که از طریق شناخت مجموعه‌ای از قواعد حرکت هریک از مهره‌ها تعریف می‌شود. آموزش زبان نیز چنین است که ابتدا فرد با تعدادی از کلمات آشنا شده و در مراحل تخصصی‌تر دستور زبان را می‌آموزد.

سیاست جستاری پیچیده است. آن قدر پیچیده است که می‌تواند نمونه‌ی بارز موضوعات ذاتاً جروبحث برانگیز فیلسوفان باشد. اگر اندیشمندان، این قدر بر سر معنی و مفهوم سیاست دست و پا زده و سر و دست می‌شکنند، به خاطر ارزش زیادی است که برای آن قائلند. نزاع‌های لفظی بر سر معنی سیاست، به احتمال زیاد به این زودی پایان نخواهد یافت. از طرف دیگر، پیچیدگی تحلیل سیاسی با در نظر گرفتن مفاهیم مرتبط با آن، مانند ایدئولوژی، رژیم و فرهنگ و یا تنش میان آزادی و برابری دو چندان می‌شود. برای بغرنج‌تر کردن کار، کافی است بستر تاریخی و سیاسی شکل‌گیری و تکامل مفاهیم سیاسی نیز به آن افزوده شود. کتابی که پیش روی دارید، خوانشی از مفاهیم بنیادین سیاست است و تلاشی است در راه به دست دادن درکی درست از مفاهیم بنیادین سیاست و واژگان مربوط به آن.

در بامداد عصر مطالعه سامان‌یافته سیاست، ارسطو، در سخنانی به یاد ماندنی، یادآور این نکته شد که در مطالعه‌ای از این دست، «ما نباید بیش از آنچه سوژه مورد مطالعه می‌تواند تقبل کند، در پی شفافیت باشیم». همچون ایده «دموکراسی»، بسیاری از مفاهیمی که تشکیل دهنده واژگان سیاسی‌اند، یا در تعریف خود مورد بحث و تقابل فکری و یا از شفافیت چندانی برخوردار نبوده و در ابهام و در عدم شفافیت به سر می‌برند. واقعیتی است که اجماع کامل و اتفاق نظر تمام‌عیار در میان آن‌هایی که با سیاست و چنین مفاهیم، واژگان و اصطلاحاتی سروکار دارند، همواره میسر نخواهد بود.

با این حال، هدف این است که تا آنجا که ممکن باشد، تعریف و یا تعاریف واژگان بنیادین سیاست، چه از دیدگاه نظری و چه عملی، شفاف و روشن گردند. از طرف دیگر و دقیقاً به دلایلی که توضیح آن در بالا رفت، هیچ یک از تعاریفی که در این جستار به دست

داده خواهد شد را نمی‌توان به‌عنوان تعریف نهایی و «فصل الخطاب» در رابطه با هر یک از مفاهیم مورد مطالعه تلقی کرد. هدف از گردآوری واژگان سیاست در محدوده جستار حاضر، شفاف‌سازی مفاهیم تا آن اندازه است که به خواننده این امکان را بدهد تا خود به کمک آن، پا به عرصه گفتگو در باب سیاست و تحلیل سیاسی بگذارد. امید می‌رود که با تسهیل فهم و درک مفاهیم پیچیده‌ای که لازمه شناخت و بحث سیاست است، خوانندگان عزیز به تعمیق این مفاهیم همت گماشته و در پی دستیابی به شناختی هرچه عمیق‌تر از مباحث مورد مشاجره پیرامون سیاست باشند.